

A történelemben jelenlévő személyek csinálják a történelmet. A történelemben jelenlévő személyek csinálják a történelmet. Szóval, cselekedettel és nem egyszer mulasztással. Elhivatottság, helytállás nem mindig hozza meg a sikert, de ezek nélkül nem lehet győzni, nem lehet túlélni. A nándorfehérvári csata története erre tanít minket... 1450-ben új uralkodó II. Mohamed került az oszmán birodalom trónjára. Ambiciózus fiatalember volt, úgy gondolta, hogy neki kell mindazt elfoglalnia, amit elődeinek nem sikerült. Olasz szakértők segítségével modern tűzértséget szervezett, megerősítette hadseregét, majd nekiindult. Az első áldozat 1453-ban a már minden oldalról körülzárt Bizánc volt, amelynek uralkodója római elődeihez méltóan karddal a kezében fogadta végzetét. Csak hosszú veszteség teljes ostrom után, s miután a védelem már minden lehetőségét kizárta, sikerült az ifjú szultánnak győznie. De itt nem állt meg. 1454 végére a Szerb Királyság nagy része hatalma alá került és nyílt titok volt, hogy a következő cél Magyarország, s azon belül is Nándorfehérvár, az ország kapuja lesz. Bizánc elestének hírére megmozdult Európa: keresztes hadjáratot szerveztek, pénzt gyűjtöttek. Jó Fülöp burgundi uralkodó is felvette a kereszt jelét másik 40-60 000 emberrel együtt. Ám a segítség nagy része elkésett. 1456 elején megérkezett Magyarországra Kapisztrán Szent János, aki valóban csodafegyvernek bizonyult: kitűnően értett korának legfontosabb kommunikációs műfajához, a prédikációhoz. Szavaira az önkéntesek hatalmas serege állt fel rövid néhány hónap leforgása alatt. Egyszerű emberek, akik odahagytak mindent csak azért, hogy megvédjék a támadóktól közös otthonukat, meg a hitüket: azt az európai ügyet, amit kereszténységnek nevezünk. A projekt mellé Magyarország főuraiból csak három, a birtokai révén a Délvidéken érdekelt főúr vette ki a részét. Újlaki Miklós csapatokat küldött, Kórogyi János báró pedig régi harcostársával Hunyadi Jánossal készült mindannyiuk legnagyobb csatájára. A többiek úgy gondolták, hogy ráérnek a törökkel foglalkozni, ha az már eltakarította az útból Hunyadi, akit meglehetősen utáltak, mert csak rajta keresztül juthattak volna újabb birtokokhoz. Így aztán, amikor 1456. május elején a szultán elindult, úgy nézett ki a dolog, hogy csak egy kötelező séta várja őt a végén egy kiadás, de nem túl veszélyes verekedéssel. Seregében 60-70 000 katona menetelt, s ez akkor úgy tűnt mindenre elég lesz. Nándorfehérvár magától értetődő cél volt. Ebben az időben egy nagyobb hadsereg csak vízi úton tudott magának megbízhatóan utánpótlást szállítani, hiszen egy hajóra 50 szekér felszerelése is felfért. Nándor falai pedig elállták ezt az utat, tehát mindenképpen el kellett foglalni a továbbhaladáshoz. Azt is meg kell jegyezni, hogy az utána következő valamire való erődítmény már Buda lett volna. Így ha sikerrel járnak, az oszmánok nélkül semmi sem történhetett volna az Alföldön. A tét tehát nagy volt. Mohamed, aki eddigre már a „Hódító” becenévvel ruházta fel magát július 3-án érkezett a falak alá. Serege a Duna jobb partján, a Száva és a Duna által bezárt területen vette ostrom alá Nándorfehérvárt. A Baltoglu vezette oszmán flottilla biztosította a vízi utat: feladata elsősorban abban állt, hogy megakadályozza az erősítések bejutását. Miután megtette az általa szükségesnek ítélt előkészületeket, másnap megkezdte a vár lövetését. Éjjel-nappal 27 nagy ostromágyú (alapvető szerepet játszottak Konstantinápoly elestében is), 7 nagy mozsár, több mint 100 kisebb ágyú, és mindenféle hadigép zúzta a lovagkor háborúira tervezett falakat. A krónikások krónikások szerint még Szegeden is hallani lehetett az oszmán tűzértség működését. A várban Hunyadi sógora, Szilágyi Mihály 5000 magyar, szerb és cseh katonával védett. A védők napról napra szorultabb helyzetbe kerültek. Egymás után térdeltek le a hatalmas, „égigérő tornyok,” s a terep egyre alkalmasabb lett egy általános rohamhoz. A nyári hőségben kitört a pestis, amely egyre jobban elharapózott. Mindezekről a kilátásoktól a védők – bár mindnyájan profik voltak (bár lehet, hogy épp azért) – egyre deprimáltabbak lettek. Hunyadi július 14-én érkezett meg 12 000 főnyi jól

felszerelt, a török elleni harcokban edzett magánhadseregével és a Kapisztrán Szent János által vezetett 25-30 000 keresztesből álló csapatával. Mire odaértek, a Dunát jóval a vár fölött 200 összeláncolt török hajó zárta le. A blokádot a parton biztosító alakulatok támogatták. Hunyadi 1 nagy, 40 kisebb hajóval és 100 dereglyével indult ellenük. A parton gyorsan szétzavarta a biztosító csapatokat. A Dunán azonban hatalmas harc bontakozott ki. Mindenki tudta, hogy a vízen nincs hová menekülnie. Végül az oszmánoknak kellett engedniük. Eloldották a láncokat és lefelé igyekeztek a folyón. A több mint öt órás küzdelem végéről a török krónikás Szeád-ed Din ezt írja: „A Száva és a Duna vérfolyammá vált, a zöld mező tulipánszínt öltött. A hajókon tomboló vérözönben küzdő bátrak a folyó vizén átúszva jutottak szárazra a várnál. Itt azonban az utálatos ellenség rontó tüzet hányt rájuk, s életük vizét a pusztulás földjére önté, tisztátalanná lett testük hamvát a semmiség szele szétszórta, mint a port.” A törökök több mint 500 embert vesztek, 3 nagy gálya elsüllyedt, sok megrongálódott. Hunyadi a sereg hadra foghatóbb részével a várba vonult, a többit a Száva bal partján helyezte el. Ez a csoportosítás az ostromló törökök bal szárnyát fenyegette, bár elsősorban harcot nem járt keresztesekből állt, akik ugyan nagyon várták már a verekedést, de nem lehetett tudni, miként viselkednek majd, ha komolyra fordul a dolog. Mohamed hét napig ágyúzta a falakat meglehetősen sikerrel: Thuróczy szerint „a vár inkább mezőnek látszott, mint várnak”. Ezután jött a döntőnek szánt roham. Sietnie kellett, mert már neki is voltak problémái: az élelme fogytán volt, és az ő táborában is tombolt a pestis. Hunyadi értesült a szándékáról, és a táborból keresztesekkel erősítette meg a védelmet. Július 21-én egész napon át húzódó élet-halál harc következett. Délig a mieink mindent visszavertek. Délután pihent janicsárok rohama következett, akik először betörték a külső várba, majd a belső várba is. Hunyadi hírnevéhez méltóan verekedett. Minden erejüket összeszedő emberei élén kétszer verte ki őket. Sok halott, sok sebesült, alig van bevethető ember. Szilágyi ki akarja üríteni Nándorfehérvárt. Hunyadi ehelyett újabb kereszteseket hozat. Éjfélkor újabb oszmán roham. Ekkor esik meg a belső várfalnál Dugovics Titusz híres története, aki a falra zászlót tűzni akaró janicsárral nem bírt zöld ágra vergődni, s mivel sehogy máshogy nem tudta megállítani, átkarolta és a mélybe ugrott vele. A török roham ereje a belső vár udvarán lelassult, majd lassan megtört, s ekkor Hunyadi bevetette az utolsó aduját: nehézlovasságával csapott le a janicsárokra. A nehézlovas roham, ha Hunyadi mutatta be, az esetek többségében „gyógyíthatatlan mutatóvány” volt. A szépreményű általános rohamból fejvesztett futás lett, amely csak a tábornál szakadt félbe. A felkelő nap két erejével elkészült, teljesen kimerült, „szilánkosra vert” seregre virradt. Mohamedet Allahra kérték főtisztjei, hogy vonuljanak vissza. Mohamed kötötte az ebet a karóhoz: várt, mit tesznek a magyarok. Hunyadi gyengének érezte seregét, pihenést parancsolt, megtiltott mindenfajta kezdeményezést – bár a kiűritésre vonatkozó további ötleteket elvetette. És itt jöttek a képbe a „lelkes amatőrök.” Azon keresztesek közül néhányan, akik előző nap kimaradtak a verekedésből, kimentek a törököket ingerelni. Beszóltak, beintegettek. Erre néhányan a török táborból sértve érezték magukat és elhatározták, hogy haza küldik a kereszteseket. Szó szót követett és mindkét oldalról egyre többen és többen szálltak be a „bunyóba”, amely egy idő után már a szultán és a Száva túlsó partján táborozó Kapisztrán figyelmét is felkeltette. A szultán egy erős lovascsapatot küldött, hogy elintézzék a kérdést, a ferences pedig riadót fúvatott és embereit elképesztő sebességgel átvitte a Száván. A lovascsapatot visszaverték. Elfoglalták a táborhoz közel eső ágyúállásokat, majd az anatóliai szpáhik táborát. Hunyadi a falról nézte a teljesen váratlan ütközet kibontakozását, s mivel már egyebet nem tehetett maga is riadoztatott. A szultán ugyanis megtette azt a szívességet, hogy a ruméliai lovassággal akként indult a lelkesen verekedő keresztesek ellen, hogy fedezetlenül,

„lógva” hagyta ágyúit, és a vár felé eső jobb szárnyát. Hunyadi nehézlovas rohama ezért most is védhetetlen volt. Az elfoglalt oszmán ágyúkat azonnal a törökökre fordította. A támadás gördült tovább és az oszmánok jobb szárnyát elementáris erővel kapta el. Kitört a pánik, és a török sereg megfutott. A part őrzésével megbízott 4000 szpáhi önfeláldozó közbeavatkozása valamit javított az ellen helyzetén re hamarosan őket is elborította az ár. Maga a szultán „életre szólóan” bevásárolt: egy „ördögi ábrázatú rút hitetlen” megsebesítette. A menekülők csak Szófiánál álltak meg. A szultán, aki „fennhéjázó elmével, gögös szemmel maga akart uralkodni az egész földkerekségen, s Isten ítélete szerint, paraszti kéztől vette vereségét, mely pedig inkább kapa, mint fegyverforgatásra való,” a magyar krónikás szerint öngyilkosságra gondolt. Hunyadi nem üldözhetette a török sereget, hiszen az ő csapatainak ereje is kimerült. A győzelem így is hatalmas volt. Elesett 24 000 oszmán harcos, a járványban, menekülésben is tízezres nagyságrendben vesztett az ellenség. Anyagban a teljes ostromtüzérség, az ostromgépek és 27 hadigálya, a teljes tábor minden felszerelésével volt a zsákmány. Amint Hunyadi írta V. Lászlónak: „Ma a török császárt annyira legyőztük és megháborítottuk, hogy ha ellene a keresztények felkelnek, ... akkor Isten segítségével az egész török birodalmat megszerezhetik, mivel minden ereje elpusztult e vár alatt.” A győzelem kiaknázására már nem került sor: a győzelem két kovácsa rövidesen meghalt. Augusztus 11-én pestis végzett Zimonyban Hunyadival, s őt Kapisztrán október 23-án Újlakon követte. Azok az illetők pedig, akik a törökkel nem akartak mérközni most a Hunyadiak végleges kiiktatására törekedtek. De ez már egy másik történet. engrin